

Poolse vakbonden en homo-organisaties nader tot elkaar

vakbondsconsultatierondes Warschau 2 tot 4 oktober 2008

Vertegenwoordigers van de Poolse vakcentrales OPZZ en Solidarność en van de onderwijsbond ZNP namen op 4 oktober 2008 in Warschau deel aan een meeting met organisaties die zich inzetten voor de belangen van lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen en transgenders (holebitra's). Die meeting vormde de bekroning op een reeks van gesprekken die was opgezet naar aanleiding van een voorstel van Bodo Busch van de Duitse vakbond ver.Di en mede was georganiseerd door het Poolse bureau van de Friedrich-Ebert-Stiftung.

De betrokkenheid van de internationale vakbeweging bij de bestrijding van holebitra-discriminatie in Polen heeft een geschiedenis van verscheidene jaren. Toen in juni 2005 Lech Kaczyński, toenmalig burgemeester van Warschau en huidig president, de Gelijkheidsmars/Roze Zaterdag in zijn stad wilde verbieden, stak er een storm van protest op, ook internationaal. Hetzelfde gold voor de uitspraken van Roman Giertych, minister van onderwijs in het kabinet-Kaczyński (de toenmalig premier die de tweelingbroer van de president is), die zelfs meende dat de teletubbies een poging waren om peuters in het geniep tot homoseksualiteit over te halen. Sederdien wordt de Gelijkheidsmarsen (die tegenwoordig met problemen en tegendemonstraties uiteindelijk toch plaatsvinden) vaak bezocht door solidaire buitenlanders, waaronder ook vakbondsdelegaties.

De situatie in Polen is wel enigszins veranderd na de recente verkiezingen, waarin de partij van de gebroeders Kaczyński (PiS) verloor en een regering-Tusk aan de macht kwam, iets liberaler. Toch blijft het een land waarin de traditionele waarden van de rooms-katholieke kerk wijd verbreid zijn.

Als lid van de EU moet Polen echter discriminatie op grond van seksuele gerichtheid bestrijden. En omdat volgens uitspraken van het Europees Hof discriminatie van transseksuelen valt onder de discriminatie op grond van geslacht, moet het net als Nederland ook optreden tegen trans-discriminatie. Bij die bestrijding dienen ook de vakbonden actief te zijn.

Gemengde delegatie

Door de inzet van de Friedrich-Ebert-Stiftung kon nu een buitenlandse vakbondsdelegatie – met vertegenwoordigers van Public Services International (PSI, de wereldkoepel van vakbonden in de publieke sector), de Duitse bonden ver.Di en GEW (publieke- en private-dienstenbond, resp. onderwijsbond), het Britse UNISON (publieke sector) en de Nederlandse ABVAKABO (publieke sector) – voor een vol programma naar Warschau komen. In aanwezigheid van enkele afgevaardigden van de Ebert-Stiftung (Clemens Rode, Krzysztof Getka) spraken zij eerst met vertegenwoordigers van de Poolse holebitra-beweging – de Campagne Tegen Homofobie KPH, Lambda, de organisatoren de Gelijkheidsmars (Roze Zaterdag) in Warschau, en het onlangs opgerichte Trans-Fuzja – daarna met Poolse officials en vertegenwoordigers van de vakbeweging.

Poolse plannen

De ZNP-deskundige voor gelijke behandeling en anti-discriminatie Kalina Grzelak wil vóór de zomer van 2009 een comité voor gelijke behandeling binnen haar bond organiseren. Bovendien plant zij met hulp van de Ebert-Stiftung een seminar over gelijke behandeling in 2009. De ZNP zette zich al sinds 2005/2006 in tegen de toenmalige homovijandige onderwijsminister Roman Giertych (van de Liga van Poolse families LPR), die alle homo/lesbische docenten wilde ontslaan en al het enkele feit dat iemand haar of zijn seksuele gerichtheid niet geheim hield, als 'homoseksuele propaganda' betitelde.

“Het werk tegen discriminatie verbindt ons”, zei Jolanta Golczyńska, chef van het bestuurskantoor van ZNP en psychologe tot de vertegenwoordigers van de holebitra-organisaties.

Voorzichtigheid

Voor Solidarnosc en OPZZ daarentegen is het thema holebitra-beleid nieuw. *“Wij hebben onze prioriteiten: arbeidsplaatsenbeleid, lonen enzovoort. Bovendien is er bij de afdeling juridische zaken nog geen enkel geval van discriminatie op grond van seksuele gerichtheid opgedoken”*, verklaarde OPZZ-jurist Pawel Śmigielski. *“We kunnen toch niet de bedrijven ingaan en hier enquêtes over laten invullen”*, verontschuldigt Piotr Ostrowski zich, die bij de OPZZ voor internationaal werk verantwoordelijk is. En er werd verwezen naar de vice-voorzitter van de OPZZ, Wiesława Taranowska, die aan vrouwenzaken en anti-discriminatie werkt.

“Wij hebben een hoop ervaring in Duitsland, het Verenigd Koninkrijk, Nederland, via PSI,” verklaarde Michiel Odijk die binnen AbvaKabo al zo'n twintig jaar aan holebitra-beleid werkt. *“Wees niet bang om daar een beroep op te doen. Uiteraard moeten we geen oplossingen één-op-één exporteren naar Polen, dat werkt niet. Maar wij kunnen wel aangeven wat er buiten Polen gebeurt en waarom en dat als inspiratiebronnen aanbieden.”*

Een ander lid van de buitenlandse delegatie was Svend Robinson, die zo'n 25 jaar lid was van het Canadese parlement en daar als eerste parlementariër uit de kast kwam. Tegenwoordig werkt hij voor Public Services International (PSI), een organisatie die 20 miljoen werknemers vertegenwoordigt. Robinson spoorde de Poolse vakbonden aan tot meer openheid. Er moeten aanspreekpunten en vertrouwenspersonen komen binnen de vakbonden tot wie holebitra-bondsleden zich kunnen wenden.

De bij ver.Di en Amnesty International actieve Colin de la Motte-Sherman adviseerde de Poolse vakbonden om bij de holebitra-activiteiten niet met de deur in huis te vallen, maar ze in een breder kader van mensenrechtenacties en activiteiten voor meer tolerantie in te bedden.

De Poolse scholen hebben niet alleen gebrek aan een goed antidiscriminatiebeleid, er gebeurt ook helemaal niets aan seksuele vorming van de leerlingen. Ulf Höpfner, die met zijn collega-docenten Guido Mayus en Frank Pohl al sinds een paar jaar telkens meeloopt met de Roze Zaterdag/Gelijkheidsmars in Warschau, stelde dat seksuele vorming op school maar voor een klein deel de technisch-biologische aspecten van seksualiteit omvat. Belangrijk is vooral dat leerlingen hun sociale vaardigheden ontwikkelen en begrip krijgen voor de diversiteit in leefstijlen. Het gaat er ook om dat leerlingen leren om zelfstandig te besluiten, om tot seksuele zelfbeschikking te komen; en daardoor is zo'n seksuele vorming ook een vorm van geweldpreventie en gezondheidseducatie. Dit soort opvoeding is niet beperkt tot één schoolvak maar vraagt om een interdisciplinaire aanpak.

Beleid buiten de vakbond

In het Poolse ministerie voor Arbeid hadden de buitenlandse vakbondsafgevaardigden en de mensen van de Ebert-Stiftung een ontmoeting met de directeur voor Vrouwen- en Gezinszaken en Discriminatiebestrijding, Beronika Anders, en haar collega's Monika Ksieniewicz en Agata Nieboj. Zij hadden bij publicaties over het Europese Gelijkheidsjaar 2007 rekening gehouden met holebitra's. Ook krijgen ze ondersteuning van de EU, onder andere vanuit het toenmalige EQUAL-fonds. Het ministerie had in 2006 vijf klachten binnengeregend, die vooral om seksuele intimidatie en pesten.

De Ombudsman van Polen (sedert 15 februari 2006), dr. Janusz Kochanowski, met 250 medewerkers, gaf tegenover de buitenlandse vakbondsdelegatie blijk van zijn belangstelling en zijn activiteiten tegen discriminatie: onder andere bij discriminatie van homomannen bij bloeddonaat, bij een publicatie van de Vereniging voor Christelijke Cultuur Piotr Skarga waarin homoseksuelen pervers en geestesziek worden genoemd, en toen de Onderwijsminister de deelnemers van de Gelijkheidsmars (Roze Zaterdag) als “vuil en geperverteerd” betitelde. Kochanowski heeft tweemaal per jaar een afspraak met de Campagne Tegen Homofobie. Zelfstandig wil hij geen actie rond het thema seksuele gerichtheid of geslachtsidentiteit organiseren, omdat andere thema's prioriteit hebben. Voor hem is bijvoorbeeld de sociale begeleiding van Poolse migranten in West-Europa (twee miljoen sinds 2004) belangrijk. Daarop wees Carola Towle, die in Londen woont en als contactpersoon van UNISON optrad, hem erop dat het aandeel holebitra's onder die migranten hoger is dan dat onder de resterende Poolse bevolking, omdat veel holebitra's vluchten naar landen met meer tolerantie.

Zowel de ombudsman als Maciej Bernatt, jurist van het Poolse Helsinki Comité, als Agnieszka Gorska en Krzysztof Kliszczynski van Lambda Warschau vonden het jammer dat er rond holebitra-discriminatie geen gerechtelijke uitspraken liggen. Veel mensen durven het nu eenmaal niet aan om hun zaak juri-

disch uit te vechten, uit angst nergens meer aan de slag te kunnen. Bernatt vertelde over één uitzondering. Een homoseksuele medewerker van een winkelcentrum in Plock werd eerst gepest, en vervolgens ontslagen. Die procedure liep stuk vanwege een slechte advocaat, omdat de leges voor de beroepsaanspraak van 20 złoty niet werden voldaan, en omdat de werkgever de collega's van de man zo had geïntimideerd dat hun verhalen onvoldoende bewijs vormden.

Bij de Partnerschapswet (die kwesties rond woonruimte regelt), bij gemeenschappelijke belastingverklaringen en bij de adoptie van kinderen zijn gelijkgeslachtelijke paren in het nadeel. Maar zelfs als iemand alle processen daarover bij alle gerechtelijke instanties zou winnen, dan zou die nog stuiten op de Poolse grondwet, die noch in homohuwelijk noch in gelijke behandeling van gelijkgeslachtelijke paren voorziet.

Optimisme

ZNP-afgevaardigde Kalina Grzelak toonde zich tijdens de afsluitende bijeenkomst optimistisch en zei dat de huidige Poolse jeugd veel opener en toleranter is dan de oudere generaties. Iedereen die aan de consultatierondes heeft deelgenomen was bereid om klachten over discriminatie op grond van seksuele gerichtheid of geslachtsidentiteit in behandeling te nemen en die met juridische en organisatorische middelen te ondersteunen.

Michiel Odijk, vertaling/bewerking van artikel van Achim Baatzch